

US_01 Úvod do uměnovědných studií

Jitka Fischerová
Učo: 416130

PROCES UMĚLECKÉ TVORBY

„Proces tvůrčí (umělecký) je výraz, který označuje proces, v němž umělec napodobuje skutečnost, resp. vyjadřuje sebe a své představy a ztvárňuje je v díle. Tento proces lze esteticky chápat jako formování tj. práci, v níž se postupně uvádějí v soulad forma a obsah. Realizuje se v určitém materiálu (barva, zvuk, řeč atd.) a za pomoci určitých uměleckých technik.“¹

„Při různosti umění, kvalitativní různosti vnímání i tvoření nezbyvá než rozebírat určitý druh, komplex vjemový, zjišťovat podmínky vzniku estetické hodnoty nebo zase tvůrčí proces, vytváření děl jednoho umění se všemi ohledy k individuální povaze pozorovaného tvůrce a k výsledným soudům omezené platnosti. Pramenem je tu v prvé řadě sebepozorování, sbírání objektivních skutečností a bude zajisté nejlépe rozumět uměleckému tvoření ten, kdo je sám umělcem nebo aspoň člověkem umělecky založeným, ač ne umělecky tvůrčím. Skutečný umělec sotva ví něco určitého právě o svém způsobu tvoření. Bylo by k tomu třeba rozdvojení na já plně tvůrčí a já chladně, kriticky zkoumající a víme dobře, že umělci, většina jich, tvoří v úplném sebezapomnění, ponoření v proces zrání formy. Materiál tento jest proto často směsí nepravděpodobnosti, výplodu obrazotvornosti, beletristického ducha, nepřesnosti nebo dětinské naivity.“²

Inspirace a originalita v uměleckém procesu

Předpokladem pro vznik uměleckého díla vždy bylo považováno nadání – talent. Ovšem neméně důležitým prvkem je i inspirace. Ta je v dnešní době, krom zručnosti umělecké, jednou z nejdůležitějších veličin, vedoucích ke vzniku a zhotovení uměleckého díla. V některých případech by mohlo být řečeno, že inspirace a originalita převyšují svojí podstatou uměleckou zručnost (kupříkladu díla mnohými obdivovaného a jinými zatracovaného Damiena Hirsta, či Marcela Duchampa).

Na umění a umělce samotné stále byl a je vyvíjen tlak, omezující, či určující směr a vývoj jejich tvorby. Ať jsou to vlivy z oblasti kulturní společnosti, široké veřejnosti, či politické a sociální oblasti. Jaký má tedy okolní aktuální stav vliv na proces umělecké tvorby? Má vůbec nějaký, nebo se umělci vyvíjejí společně s obecně platnými normami aktuálnosti, modernosti, krásna, nepřehlédnutelnosti a originality?

¹ HENCKMANN, Wolfhart – LOTTER, Konrad. *Estetický slovník*. Praha: Svoboda, 1995. s. 150 -151

² MARKALOUS, Bohumil. *Estetika praktického života*. Praha: Odeon, 1989. s. 37

V souvislosti s tím jsem oslovila několik svých známých z umělecké oblasti. Konkrétně výtvarníka, hudebníka a fotografa. Záměrně jsem oslovila osoby, jejichž umělecké vyjádření se technicky liší. Pokládala jsem jim stejné otázky ohledně jejich tvorby. Odpovědi na některé otázky si byly velmi podobné. Všichni z dotazovaných hledají inspiraci ve světě kolem sebe, což mě přivádí k otázce, zda je umění (obraz, píseň, báseň atd. - prostě dílo ve svém konečném vzezření) opravdu odrazem umělcovy duše, nebo se osobnost umělce projevuje nejvíce v samotném procesu umělecké tvorby? Ano, konečný výsledek má za úkol „reprezentovat“ autora, jeho zkušenosti - ať již životní či umělecké, přiblížit divákovi jeho osobitý přístup. Stejně téma se dá ztvárnit mnoha různými způsoby. Každý z dotazovaných se snaží, a více či méně se mu to daří, o originalitu. Co si pod pojmem originalita vlastně představujeme?

Je to dílo, které nás nějakým způsobem zaujme, osloví, můžeme se s ním ztotožnit, či nás například šokuje či odpuzuje. Může to být nevšední použití všedních dějů, věcí. Věcí, kolem kterých denně chodíme, jsme s nimi v úzkém kontaktu a přikládáme jim pouze ty hodnoty, které jim dle našeho životního stylu náleží. Nikdy by nás nenapadlo je považovat za součást uměleckého díla či za umělecké dílo samotné. A není to právě umělec, který má ten dar vidět či slyšet i ve zdánlivě obyčejných věcech, či dějích umění? Vidět jejich doposud přehlíženou hodnotu, která je v procesu umělecké tvorby pozvedne do funkce estetické?

Originalita je jeden z problémů současného umění. Umělec se snaží o to, aby byl originální tvůrčí osobností. Důvodem je touha žijících umělců zařadit se do skupiny tvůrců, jejichž umělecké dílo, bez ohledu na aktuální dobu a dočasnou materiální stránku díla, se přiblížilo něčemu mimo čas a současnou situaci. Něčemu, co bude mít trvalou uměleckou hodnotu.

Nejzákladnějším odlišením výtvarného umění je dělení na „abstraktní“ a „realistická“. Realistické obrazy jsou pro veřejnost jasnějšími svým poselstvím a zobrazením skutečnosti. Na první pohled v nich není třeba hledat hlubší smysl či jakési sdělení. Realistické umění se dostává v dnešní době moderny a abstrakce do pozadí zájmu, právě pro svoji údajnou jednoznačnost. Oproti tomu u abstrakce není sdělení tak jednoznačné. *“Poselství v abstraktních obrazech je velmi přesvědčivé a osobní. Je však obtížně ověřitelné.”*³

Hranice umění se začínají čím dál více stírat. Pro člověka, který se o umění zajímá jen povrchně, jsou tyto hranice téměř neviditelné. Posoudit, co je umělecké dílo je pro tohoto člověka v dnešní době velmi složité. Často slyšíme o krizi v umění. Že vlastně již není s čím přijít, co nového vymyslet. Dle mého názoru je stále co objevovat a co ztvárňovat. Nové techniky, nové pohledy. Umění má stále z čeho čerpat, ačkoli se může zdát, že témata již byla vyčerpána.

³ VANČÁT, Jaroslav. *Tvorba vizuálního zobrazení*. Praha: Karolinum, 2000. s. 21